

Mihály SZENTMARTONI, *Božja moreplovka. Majka Marija Krucifiksa Kozulić. Psihološki i duhovni profil*, Rijeka 1995.

Pokojni Vladimir Truhlar, nekoć profesor na *Papinskom sveučilištu Gregorijana* u Rimu, na tom fakultetu kršćanske duhovnosti, na kojem sad radi prof. Mihály Szentmártoni, pripovijedao mi je za jedne alpske šetnje, kako je kao teme doktorskih dizertacija davao likove proglašenih blaženika ili svetaca na temelju arhiva *Kongregacije za kanonizacije*. Ubrzo su teze te vrste bile obustavljene. Zbunjivala bi naime *narav – natura i osoba – persona* sveca koja je znala iz ahrivske grāde izroniti.

Za djelo prof. Szentmartonija, ono (*Psihologija duhovnog života*) i ovo (*Božja moreplovka*) možemo reći da je smjelo. Hrabar je to rad. Pomalo pionirski. Barem u nas. Jedini odudarni životopis bio je onaj Dragutina Knievalda o Ivanu Merzu, ako se ne varam. Čitao sam ga kao đak i osjećao njegov – danas bismo rekli – psihološki otklon od ustaljenih životopisa i hagiografija. A danas na osnovi sjećanja nazirem njegovu srodnost s duhom kojim je pisana knjiga prof. Szentmartonija.

To pisanje života svetih osoba – izraz *svetac* pridržavam za one koji su takovima proglašeni – na crti je onog što reče, neosporivo svet čovjek, papa Pavao VI.: »Kod životopisa svetaca voljeli bismo prepoznati u svecu prije svega njegov čovječji lik, više nego mistični i ascetični. U svecima volimo otkrivati sve što im je zajedničko s nama, više negoli to po čemu se od nas razlikuju. Željeli bismo da su na našoj razini, na razini svjetovnih ljudi, zadubljeni u iskustva ovoga svijeta. Htjeli bismo naći u svecima braću koja imaju udjela u našem trudu, a možda i u na-

šoj bijedi, da bismo se osjećali u pouzdanoj povezanosti s njima, pod zajedničkim bremenom jedinstvene ljudske sudbine« (Vladimir Truhlar, *Pokoncilski katolički etos*, Celje 1967., str. 143).

Poznato je poetsko djelo antike *Preobrazbe – Metamorfoze*. Djelo Mihály Szentmartonia *Božja moreplovka*, knjiga je metamorfoza. Pisac na početku veli: »Ideja vodilja ovog psihološkog profila jest upravo ta: metamorfoza Marije Kozulić« (str. 14).

Metamorfoza znači preobrazbu od *nečega u nešto*. U čemu je preobrazba sestre Marije? To se čita u knjizi i dočita u zaključku: »Pratili smo metamorfozu Marijine duše od mornara do majke, divili smo se linearnom razvoju njezinog karaktera sve do zrelog identiteta Božje moreplovke« (str. 174).

A ima li to djelo, kao i ono iz antike, pjesnički značaj? Ima, ima. Osobito u prekrasnim opisima godišnjih doba u prirodi, u životu čovjekovu, u životu s. Marije Kozulić.

Uzevši knjigu u ruke, gledam na njoj brod i čitam naslov *Božja moreplovka*. Odakle taj naslov – upitah se. Iz knjige saznah: »Kad bismo napravili statističku analizu tekstova, zapisa, pisama Marije Kozulić, vjerojatno bi najčešće rabljene riječi bile *barka, lađa, arka, čamac*« (str. 25). Ključevi su u riječima.

Mihály Szentmartoni, *Božja moreplovka* – osebujna je to knjiga. Ne po predmetu. Životopisi su povlašteno štivo ovoga časa. Osebujna je po radnji i gradnji. Nalikuje modernoj drami, kazališnoj ili filmskoj, gdje se radnja isprepliće vremenski kao u kakav troplet: sadašnjost, prošlost pa i budućnost. Knjiga nalikuje ponegdje na suvremeni roman struje svijesti, gdje slobodna asocijacija dotiče različita područja.

Osebnija je ta knjiga po čvrstoći nutarnje povezanosti. Otvorena osjećaju, nije zatvorena razmišljanju. Pače, njezina poglavlja i potpoglavlja gotovo su strogi silogizmi, od kojih je gornja premisa – *maior* iz područja psihologije i teologije, a donja premisa – *minor* iz života junakinje ove knjige. A zaključak – *conclusio* je u ruci čitatelja.

Čitajući knjigu *Božja moreplovka*, prof. Szentmartonija, osjećao sam kako me dovodi do praga zaključka – ostavlja ga meni – da ga iz svoje osobne i skupne zbilje oblikujem za svoju zbilju. I time – i svime rečenim – poziva na čitanje. *Tolle lege*.

Ivan Golub

AUTORI U OVOM BROJU:

- Dr. Ivan MACAN* – profesor na Filozofskom fakultetu DI u Zagrebu
Dr. Ivica MARTINOVIĆ – zaposlen na Institutu za filozofiju u Zagrebu
Mr. Hrvojka MIHANOVIĆ-SALOPEK – asistent na Zavodu za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU
Dr. Helmut SCHNEIDER – pročelnik Hegelova arhiva u Bochumu
Dr. Josip ŠIMIĆ – voditelj HKM u Esslingenu
Dr. Celestin TOMIĆ – umirovljeni profesor (biblijske znanosti)

UREDNIŠTVO JE PRIMILO:

- Ivan Pavao II., *Oče naš: razmatranja o molitvi Gospodnjoj*, preveo: Jakob Pfeifer Subotica 1996.
Sv. Toma More, *Kristova žalost*, preveo: Jozo Marendić, Split 1996.
Georges Huber, *Moj će anđeo ići pred tobom*, preveo: Radovan Grgec, Zagreb 1996.
Slava Božja: katolički molitvenik i pjesmarica, sastavio: Stjepan Beretić, Subotica 1996.
Jure Šimunović, *Dar Crkvi i svijetu. Redovnici na putu za treće tisućljeće* – predavanja priređena na temelju smjernica II. vatikanskog sabora i Crkvenog učiteljstva, Split 1996.

OBAVIJEST:

Na Carnetovom računalu *Jagor* postavljena je 24. prosinca 1996. isusovačka www stranica, koja nosi naslov »Isusovci i hrvatski narod«. U cjelini ZNANOST nalazi se cjelovita bibliografija OŽ – strukovni popis (1919–1994). Adresa za pristup je: <http://pubwww.srce.hr/isusovci>